

Journal of Recreation and Tourism Research

Journal homepage: www.jrtr.org
ISSN:2348-5321

ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL SOSYAL KAPİTAL VE DIŞ MEKAN REKREASYONEL AKTİVİTELERE KATILIM DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

Ali YAYLI^a, Ceren AVCI^b, Ali İSKENDER^c

^aGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Doç. Dr. (yayli@gazi.edu.tr)

^bGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Arş. Gör. (cerenavci@windowslive.com)

^cGazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Arş. Gör. (ailiskender6110@gmail.com)

ÖZET

Mevcut çalışmada, öğrencilerin kişisel sosyal kapital düzeyleri ve doğa tabanlı ve kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyonel aktivitelere katılımları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma örneklemi olarak Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve İstatistik ve İdari Bilimler Fakültesi'nde kayıtlı bulunan 300 öğrenci belirlenmiş, veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, sosyal kapitalin araçsal destek boyutuna göre, öğrencilerin kullanıcıya bağlı rekreasyonel aktivitelere katılımlarında farklılık tespit edilmiştir. Ayrıca kullanıcıya bağlı aktivitelere katılım, öğrencilerin cinsiyeti ve kaçınıcı sınıfta olduklarına göre de farklılık göstermektedir. Kişisel sosyal kapitalin enformasyonel destek, araçsal destek ve kolektif etkinlik boyutları da, cinsiyet ve okunulan sınıfa göre farklılık göstermiştir. Ayrıca sosyal kapital bileşenleri arasında yüksek ve orta düzeyde ilişki saptanmıştır. Araştırma bulguları üzerinden, rekreatif alanlara yönelik politikalar ve uygulanabilir düzenlemeler ile ilgili öneriler sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: kamu sağlığı, dış mekan rekreasyonel aktiviteler, kişisel sosyal kapital

ABSTRACT

In the current research, the relationships between the level of students' personal social capital and the level of nature-based and user-oriented recreational activity participation were examined. For the research sample 300 students who are registered at Gazi University Faculty of Tourism, Faculty of Arts and Sciences and Faculty of Statistical and Administrative Sciences were determined and questionnaire method was used for the data collection. At the result of the study, the differentiation in participating user-oriented activities according to instrumental support dimension of social capital was established. Furthermore, participating in user-oriented activities shows difference according to the students' gender and the educational class status. Informational support, instrumental support and collective efficacy level of social capital dimensions also show differences according to the gender and the educational class status. At the same time, high and middle level of relationships were detected between the social capital dimensions. According to the results of the study, fundamental managerial suggestions presented about public recreative area policies and feasible arrangement.

Key words: public health, outdoor recreational activities, personal social capital

GİRİŞ

Toplumsal sistemlerin çizdiği yöne paralel olarak, dünya genelinde kamu sağlığı alanında yapılan çalışmalar yaygınlaşmaktadır. Genel olarak, sağlığın biçimi, kültürün dinamik kararlılığına bağlı olup (Illich, 2011), söz konusu kararlılık ve bu kararlılığa bağlı olan yaşam kalitesini, hükümet politikaları, uygulamaları ve sosyal yapı gibi çevresel ve durumsal faktörlerin etkisinden (Leung ve Lee, 2005) ayrı değerlendirmek yerinde olmayacaktır.

Dünya genelindeki istatistiki veriler, fiziksel hareketsizliğin, ölüme yol açan risk faktörleri sıralamasında dördüncü sırada (dünya genelindeki ölümlerin %6'sı) yer aldığına işaret etmekte olup her yıl 3.2 milyon birey, fiziksel hareketsizlik sebebiyle yaşamını yitirmektedir (Türkiye Sağlık Bakanlığı Beslenme ve Aktif Yaşam Programı, no:773). Sağlık Bakanlığı tarafından 2011 yılında gerçekleştirilen 'Kronik Hastalıklar Risk Faktörleri Araştırması'na göre, Türkiye'de kadınların %87'si, erkeklerin ise %77'si, yeteri kadar fiziksel egzersiz yapmamaktadır(www.beslenme.gov.tr).

Bu bağlamda rekreasyonel aktiviteler, bireylerin, hoşnutluk ve tatmin sağlama beklentisiyle, kendi istekleri ve seçimleri doğrultusunda katıldıkları boş zaman deneyim ve aktiviteleri olarak, bireyleri fiziksel hareketliliğe teşvik eden bir rol oynamaktadır. Özellikle dış mekan rekreasyonel aktiviteleri, gerek kişisel tatmin sağlama özelliği, gerek doğanın yeniden yapılandırıcı ve bireye iyi gelen etkisiyle kişisel sağlığı koruma üzerinde önemli bir fonksiyona sahiptir (Korpela vd., 2014). Mevcut çalışmada, sosyal bağlamın kendisinin farklı tip ilişkililiklerin bir ürünü olduğu (Edmondson, 2003) göz önüne alınarak ve kamu sağlığının, disiplinlerarası bir yaklaşım dahilinde, içinde yer aldığı sosyal bağlam gözetilerek, 'dış mekan aktivitelerine katılım' ve 'kişisel sosyal kapital' boyutu ile, öğrenciler nezdinde incelenmesi amaçlanmıştır. Yazın bölümünde, sosyal kapital teorisi, teoriye yönelik yaklaşımlar ve alanda gerçekleştirilen çalışmalar ele alınmıştır. Yöntem bölümünde örneklem, veri toplama yöntemi, araştırma ölçeği, araştırmaya yönelik hipotezler ve verilere uygulanan analizler hakkında bilgi verilmiştir. Analiz bölümünde, hipotezlerin geçerliliği test edilmiş, son olarak bulgular doğrultusunda, kamusal rekreatif alanlara yönelik politikalar ve gerçekleştirilebilir düzenlemeler hakkında öneriler ortaya konmuştur.

Sosyal kapital, grup normları ve sosyal normları yaratma ve güçlendirme özelliğiyle, somut destek için koşul sağlayarak bireyleri olumlu sağlık davranışlarına yöneltme yetisi olan bir mekanizmadır (McNeill vd., 2006). Kamu sağlığı araştırmalarının konusu olan sosyal kapital, aynı zamanda ekonomi (Woolcock, 1998; Fukuyama, 1995; Knack ve Keefer, 1997; Dasgupta, 2002), politika (Woolcock ve Narayan, 2000; Fukuyama,

2000; Putnam, 1993; Putnam, 1995) ve sosyolojinin de (Coleman, 1987; Coleman, 1988) konusudur.

Kavramın teorisyenlerinden biri olan Bourdieu (1986), sosyal kapitalin pratik, materyal ve sembolik formlarda bulunabileceğini belirtmiştir. Kavram üzerine önemli çalışmaları olmuş Putnam (1993) ise sosyal kapitali 'sosyal ağlar, normlar ve güven gibi, karşılıklı fayda doğrultusunda bireyler ve sistemler arası koordinasyonu ve işbirliğini kolaylaştıran sosyal sistemin özellikleri' (p.530) olarak tanımlamış, sosyal aktivitelerin yan ürünü olarak sosyal kapitalin, ekonomik gelişmenin çok önemli bir bileşeni ve politik konumlanma ile sıkı bir bağı olması sonucu finansal kapitale dönüşebileceğini belirtmiştir. Bir sosyolog olan Coleman ise (1987, 1988), neo-klasik ekonomilerde sosyal kapitalin, insan kapitali sürecinde rol oynayan sosyal normlar ve aile, aile çevresi ve kamusal sosyal tarafından yapılandırılmış olduğunu öne sürmüştür. Alandaki çalışmalar da bu üç teorisyenin görüşleri doğrultusunda şekillenmiş, süreç içerisinde sosyal kapitali bireysel ve toplumsal boyutlarıyla, makro ve mikro boyutlarıyla(Glanville ve Bienenstock, 2009), bağlayıcı ve köprü kurucu boyutlarıyla(Murayama vd. 2013), yapısal ve bilişsel boyutlarıyla (Harpham et.al., 2002) ve sosyal birleşme ve sosyal ağ boyutlarıyla (Jones ve Moore, 2012) inceleyen çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Söz konusu çalışmalar göz önüne alınarak, sosyal kapitali, karşılıklı sosyal etkileşimi yaratan ve karşılıklı sosyal etkileşim sonucu yaratılan çıktılarının toplamı olarak tanımlamak mümkündür.

Alanda, kavramın psikolojik boyutu ile yapılandırılmış olan çalışmalar, bireylerin öz gerçekleştirimi, kişisel gelişimi, sosyal kapitale katkı sunmada kişisel değerlerin ayrıştırıcı etkisi gibi temellerden yola çıkarak, 'birey' ve 'sosyal' arasındaki çift yönlü ve karşılıklı ilişkiler üzerinde durmuştur (Boone vd, 2010; Pochebut ve Mararitsa, 2013, Leeves ve Herbert, 2014, Scheufele ve Shah, 2000). Değinilen temelde ele alınan bazı çalışmalar, sosyo-ekonomik değişkenler ve fiziksel aktivite arasındaki ilişkiler(Cerin ve Leslie, 2008), sosyal aktivitelerde yer alma ile sosyal ağlarda yer alma arasındaki ilişkiler (Lindström vd., 2001), fiziksel aktivitelere katılım isteğinde rol oynayan güven, sosyal destek ve öznel normlar arasındaki ilişkiler (Giles-Corti ve Donovan, 2002), çocukların akıl sağlığı ve bilişsel sosyal kapital arasındaki ilişkiler (Silva vd., 2005) ve sosyal destek, sosyal ağlar ve sağlık arasındaki bağlantılar (Verhaeghe vd., 2012) gibikonular üzerine gerçekleştirilmiş ve birçok çalışmada, sosyal ağlar ve güven, sosyal kapitalin değişmez bileşenleri olarak kabul edilmiştir (Cohen ve Prusak, 2001; Scheufele ve Shah, 2000; Verhaeghe vd., 2012; Bouma vd., 2008).

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Gazi Üniversitesi'nde Turizm Fakültesi, Fen-Edebiyat Fakültesi ve İstatistiki ve İdari Bilimler Fakültesi'nde toplam 18.139 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Zaman ve kaynak kısıtı sebebiyle 300 öğrenci, basit tesadüfi örneklem yöntemi ile, araştırma örneklemini olarak belirlenmiştir. Veri toplama yöntemi olarak anket kullanılmış, kullanılan anket Chen vd. (2009)'nin araştırmalarında kullanmış oldukları anketin araştırmacılar tarafından Türkçe'ye uyarlanması ile elde edilmiştir. Anketin ilk bölümü cinsiyet, yaş ve öğrencilerin kaçınıcı sınıfta okuyor olduklarına ilişkin demografik sorulardan oluşturulmuşken, ikinci bölüm, 10 maddeli Kişisel Sosyal Kapital Ölçeği (Chen vd., 2009) ile 5'li Likert aralığında ölçülmüş olan ifadelerden oluşturulmuştur. Ölçek doğrultusunda kişisel sosyal kapital, 'kollektif etkinlik', 'enformasyonel destek', 'araçsal destek' ve 'duygusal destek' olmak üzere dört boyut altında ölçülmüştür.

Katılımcıların kültürel, rekreasyonel ve boş zaman aktivitelerine katılımları ölçek boyutları altında ölçümlenmiş olsa da, katılımın, doğa tabanlı ve kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım olarak ayrıştırılması amacıyla, ankete ölçek maddelerinin dışında, bir madde daha eklenmiştir. Söz konusu madde, altı adet kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyon aktivitesi (voleybol, basketbol, futbol, hentbol, yüzme, step) ve altı adet doğa tabanlı dış mekan rekreasyon aktivitesinden (mağara ziyareti, bisiklete binme, dağ yürüyüşü, kayak yapma, dış mekan fotoğrafçılığı, kampçılık) oluşturulmuştur. Katılımcılardan, aktivitelerine katılım durumlarını 'evet' veya 'hayır' seçeneklerine göre yanıtladıklarını istenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın hipotezleri, aşağıda yer verildiği gibidir:

H₁: Katılımcıların sosyal kapital düzeylerine göre, doğa tabanlı ve kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₂: Katılımcıların cinsiyetlerine göre, kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₃: Katılımcıların eğitim durumlarına göre, kullanıcıya bağlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₄: Katılımcıların cinsiyetlerine göre, doğa tabanlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₅: Katılımcıların eğitim durumlarına göre, doğa tabanlı dış mekan rekreasyon aktivitelerine katılım düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₆: Katılımcıların cinsiyetlerine göre, sosyal kapital düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₇: Katılımcıların eğitim durumlarına göre, sosyal kapital düzeylerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H₈: Sosyal kapital bileşenleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotezlerin testi için verilere bağımsız t testi ve ki kare testi uygulanmış, analizler SPSS v.16 (Statistical Package for The Social Sciences) paket programı ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

300 anketten 292 anket değerlendirme için uygun bulunmuştur. Gerçekleştirilecek analizlerden önce, ölçeğin güvenilirliğinin belirlenmesi için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve .92 olarak kaydedilmiştir. Tablo 4.1.'de, katılımcılara ilişkin tanımlayıcı bilgileri görmek mümkündür:

Tablo 1. Katılımcılara Yönelik Tanımlayıcı Bilgiler

Cinsiyet	n	%
Erkek	154	52.7
Kadın	138	47.3
Yaş		
16-21 yaş arası	128	44
22-27 yaş arası	163	56
Sınıf		
1	16	5.6
2	89	31.1
3	61	21.3
4	120	42

Katılımcıların 154'ünün erkek (%52.7) ve 138'inin kadın (%47.3) olduğu görülmektedir. 27 yaş ve üzeri grupta yer alan katılımcı sayısının çok düşük olmasından dolayı (%4), söz konusu grup, 22-27 yaş arası gruba dahil edilmiştir. Bu değişiklik, katılımcıların 128'i 16-21 yaş arası grubunda (%44), 162'si ise 22-27 yaş arası grupta (%56) yer almıştır. Katılımcıların çoğunluğu dördüncü sınıfta okumakta (n=120, %42), bu sayıyı 89 kişi ile ikinci sınıfta okuyan katılımcılar (%31.1), 61 kişi ile üçüncü sınıfta okuyan katılımcılar (%21.3) ve 16 kişi ile birinci sınıfta okuyan katılımcılar (%5.6) takip etmektedir.

Tablo 4.2. ve tablo 4.3.'te görüleceği gibi, katılımcıların sosyal kapital düzeylerine göre doğa tabanlı ve kullanıcıya bağlı aktivitelerine katılımlarında bir farklılaşma olup olmadığının tespiti için, bağımsız t testleri yapılmıştır:

Tablo 2. Sosyal Kapital Boyutlarına Göre Kullanıcıya Bağlı Aktivitelere Katılım

Sosyal kapital boyutları (ortalama)	Kullanıcıya bağlı aktiviteler		t değeri	p değeri
	Evet	Hayır		
Kollektif etkinlik	3,42	3,45	-.26	.78
Enformasyonel destek	3,29	3,18	1.02	.30
Araçsal destek	3,18	2,90	2.43	.01*
Duygusal destek	3,16	3.13	.31	.75
Toplam	233	59	*p<0,05	

Bağımsız t testi sonucu, 0.05 anlamlılık düzeyinde, öğrencilerin kullanıcıya bağlı aktivitelere katılımlarının, araçsal destek düzeylerine göre farklılık göstermekte olduğu görülmektedir. Bu durumda, öğrencilerin kullanıcıya bağlı aktivitelere katılımlarında, araçsal destek boyutunun belirleyici olduğu söylenebilir.

Tablo 3. Sosyal Kapital Boyutlarına Göre Doğa Tabanlı Aktivitelere Katılım

Sosyal kapital boyutları (ortalama)	Doğa tabanlı aktiviteler		t değeri	p değeri
	Evett	Hayır		
Kollektif etkinlik	3,45	3,36	.95	.33
Enformasyonel destek	3,28	3,22	.54	.48
Araçsal destek	3,16	3,04	1.12	.26
Duygusal destek	3,17	3.10	.84	.39
Toplam	209	82	*p<0,05	

Öğrencilerin doğa tabanlı aktivitelere katılımlarında ise, kişisel sosyal kapital boyutlarına göre bir farklılık saptanmamıştır. Aynı zamanda her iki tabloda da, gerek kullanıcıya bağlı, gerek doğa tabanlı aktivitelere yüksek katılım gösteren öğrencilerin, kollektif etkinlik düzeylerinin, diğer sosyal kapital boyutlarından daha fazla olduğu görülmüştür. Böylece H₁, kullanıcıya bağlı aktiviteler için desteklenmiş, doğa tabanlı aktiviteler içinse reddedilmiştir.

Tablo 4. Cinsiyet ve Sınıfa Göre Kullanıcıya Bağlı Aktivitelere Katılım

	Step %	Futb. %	Voley %	Bask %	Hentb %	Yüzme %	Ki-kare
Cinsiyet							
Erkek	1,6	41,1	8,9	24,2	-	21,8	,00*
Kadın	16,4	7,3	35,5	5,5	2,4	35,5	
Sınıf							
1	12,0	20,0	40,0	4,1	-	24	,00*
2	6,9	22,9	22,9	21,2	-	32,1	
3	9,9	17,3	29,6	13,1	3,7	16,0	
4	3,6	29,1	14,3	31,7	,5	37,2	

*p<0,01

Yapılan ki kare testi sonucunda, öğrencilerin kullanıcıya bağlı aktivitelere katılımlarında, cinsiyetleri ve okuyor oldukları sınıfa göre değişiklik saptandığı görülmektedir (Tablo 4.4.). Step, voleybol ve yüzme aktivitelere kadın öğrencileri erkek öğrencilere göre daha fazla katılım göstermekteyken, futbol ve basketbol aktivitelere ise erkek öğrencilerin daha fazla katılım gösteriyor oldukları ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, kullanıcıya bağlı aktivitelere katılım, öğrencilerin okuyor oldukları sınıfa göre de farklılık göstermiştir. Birinci ve üçüncü sınıflar voleybol aktivitelere daha fazla katılım göstermekteyken (%40 ve %29.6), ikinci ve dördüncü sınıflar yüzme aktivitelere daha fazla katılım göstermektedir (%37.2% ve %32.1). Doğa tabanlı aktivitelere katılımda ise, tablo 4.5.'te de görüleceği gibi, cinsiyetler ve sınıflar arasında daha yakın sonuçlar elde edilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyet ve Sınıfa Göre Doğa Tabanlı Aktivitelere Katılım

	Bisiklet %	Dağ Yür. %	Foto. %	Mağ. Ziy. %	Kayak %	Kamp. %	Ki-kare
Cinsiyet							
Erkek	22,7	30,9	14,4	15,5	7,2	9,3	,61
Kadın	26,4	38,2	11,8	11,8	7,3	4,5	
Sınıf							
1	33,3	22,2	1,1	11,1	-	11,1	,74
2	30,5	33,9	15,3	5,1	-	10,2	
3	22,9	39,6	14,6	4,2	3,7	4,2	
4	21,8	33,3	11,5	8	,5	5,7	

Elde edilen sonuçlarla beraber, öğrencilerin cinsiyetleri ve okuyor oldukları sınıfların, kullanıcıya bağlı aktivitelere katılımlarında etkili olduğu anlaşılmaktayken, doğa tabanlı aktivitelere katılımlarında herhangi bir etkisi olmadığı ortaya çıkmış, böylece H₂ ve H₃ desteklenirken, H₄ ve H₅ reddedilmiştir.

Tablo 6. Cinsiyet ve Okunulan Sınıfa Göre Sosyal Kapital Düzeyi

	Kol. Ort.	Enf. Des.	Araç. Des.	Duy. Des.
Cinsiyet				
Erkek	3,43	t=,08	3,23	t=-,81
Kadın	3,43	p=,93	3,30	p=,41
Sınıf				
1	3,05	F=	3,15	F=
2	3,47	5,5	3,35	3,6
3	3,68	P=	3,43	P=
4	3,31	,00	3,12	,01

*p<0.05

Bir sonraki adımda, öğrencilerin sosyal kapital düzeylerinin cinsiyet ve okuyor oldukları sınıflara göre değişkenlik gösterip göstermediği ölçümlenmiştir. Araçsal destek düzeyinin kadın öğrencilerde, erkek öğrencilerdekinden daha fazla

olduğu ortaya çıkmışken, kolektif etkinlik ve enformasyonel destek düzeyinin de, öğrencilerin okuyor oldukları sınıfa göre farklılık göstermekte olduğu tespit edilmiştir. Araçsal destek düzeyinin kadınlarda daha yüksek çıkması, kadın ve erkek öğrencilerin somut ve soyut kaynaklardan yararlanma durumlarında farklılık olduğunu göstermektedir. Böylelikle H₆ ve H₇, kısmi olarak desteklenmiştir. Hangi sınıfların, kolektif etkinlik ve enformasyonel destek boyutlarında farklılık göstermekte olduğunun saptanması içinse, post-hoc analizi yapılmış ve kolektif etkinlik düzeyi, üçüncü sınıf öğrencilerinde dördüncü sınıf öğrencilerinden daha yüksek, dördüncü sınıf öğrencilerindeyse birinci sınıf öğrencilerinden daha yüksek olarak bulgulanmıştır. Enformasyonel destek düzeyi ise, üçüncü sınıf öğrencilerinde, dördüncü sınıf öğrencilerinden daha yüksek çıkmıştır.

Tablo 7. Sosyal Kapital Boyutları Arasındaki İlişkiler

Sosyal kapital boyutları	Kolektif etkinlik	Enformasyonel destek	Araçsal destek
Kolektif etkinlik			
Enformasyonel destek	,65**		
Araçsal destek	,51*	,50*	
Duygusal destek	,50*	,64**	,50*

Sosyal kapital boyutları arasındaki ilişkilerin saptanması için korelasyon analizi kullanılmıştır. Kolektif etkinlik ile duygusal ve araçsal destek arasında, enformasyonel destek ve araçsal destek arasında, araçsal destek ve duygusal destek arasında orta dereceli bir ilişki bulunmuşken, kolektif etkinlik ve enformasyonel destek ve enformasyonel destek ve duygusal destek arasında ise yüksek dereceli bir ilişki bulunmuştur.

SONUÇ

Mevcut çalışmada, öncelikli olarak öğrencilerin kullanıcıya bağlı ve doğa tabanlı dış mekan rekreasyonel aktivitelere katılımlarında, kişisel sosyal kapital düzeylerinin etkili olup olmadığı netleştirilmek istenmiştir. Ardından, aktivitelere katılım düzeyi ve sosyal kapital düzeylerinde, demografik özelliklerin etkili olup olmadığının saptanması amaçlanmıştır. Son olarak ise, sosyal kapital boyutları arasındaki ilişki düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araçsal destek dışındaki hiçbir sosyal kapital boyutu, öğrencilerin aktivitelere katılımlarında anlamlı bir farklılık yaratmamıştır (bkz tablo 4.2. ve tablo 4.3.). Diğer taraftan, her iki gruptaki aktivitelere en fazla katılım gösteren öğrencilerin kolektif etkinlik düzeyleri, diğer sosyal kapital boyutlarından yüksek çıkmıştır. Bu noktada, yazına paralel olarak (Jones ve Moore, 2012), bireyin

çevresindeki kişi, grup ve organizasyonların materyal ve sosyal gücü arttıkça, bireylerin fiziksel aktivitelere katılımlarının yanısıra, sosyal katılımlarının da arttığı söylenebilir. Ayrıca, sosyal bağlantıların yoğunluğu ve çeşitliliği de, sosyalleşme ve aktivitelere yer alma düzeyini etkilemektedir ve söz konusu sonuç, yapılmış diğer çalışma sonuçlarını desteklemektedir (Lindström vd., 2001, Verhaeghe vd., 2012).

Aktivitelere katılımı, demografik değişkenlerin etkisi ele alındığında, cinsiyet, ayırt edici bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Tüm kullanıcıya bağlı aktivitelere, kadın-erkek yoğunluğu farklı aktivitelere toplanırken, buna benzer bir sonuca doğa tabanlı aktivitelere katılımı rastlanmamaktadır. Ayrıca kullanıcıya bağlı aktivitelere katılımı, öğrencinin okuyor olduğu sınıf da ayırt edici bir faktör oluşturmaktadır (bkz. Tablo 4.4. ve tablo 4.5.).

Herian vd.'nin (2014), sosyal kapital, ideoloji ve sağlık arasındaki ilişkileri araştırmış oldukları çalışmalarında, hükümetin liberalizm eğiliminin yüksek olduğu eyaletlerde, sağlık düzeyinin de yüksek olduğu bulgulanmıştır. Bu sonuca karşıt olarak Edmondson (2003), vatandaşların aktivitelere katılımı üretkenlik boyutuna odaklanmasından dolayı, çağdaş toplumların yönetsel uygulamalarının, sosyal kapitalin önemli bileşenlerinden olan güven olgusuna zarar verdiğini öne sürmüştür. Üretim ilişkilerinin etkisinden soyutlanmasa da, bireylerin, diğerlerinin neler yaptığını göz önüne alarak günlük yaşamlarını paylaşma yoluyla gerçekleştirdikleri boş zaman aktiviteleri veya gönüllü gruplar, sendikalar, kooperatifler gibi, bireylerin diğer bireyleri sosyal problemleri çözmeye bilgili ya da bu fırsata sahip olarak gördükleri gruplarda yer almaları sonucu, içinde bulunulan sosyal bağlam; bu bağlamın yan ürünü olarak sosyal dayanışmayı ve paylaşılan kültür dolayısıyla da güveni üretecektir (Edmondson, 2003). Mevcut çalışmanın sonucu dasöz konusu teorisi ve yazındaki diğer çalışmaları destekler niteliktedir (Cohen ve Prusak, 2001; Scheufele ve Shah, 2000; Verhaeghe vd., 2012; Bouma vd., 2008; Giles-Corti ve Donovan, 2002; Lindström, 2011). Enformasyonel destek ile duygusal destek arasındaki yüksek ilişki (bkz. tablo 4.7.), sosyal bağlantılardan daha fazla duygusal destek sağlayan öğrencilerin yakın çevreleriyle düzenli ilişkide olma eğilimlerinin de yüksek olduğu, aynı zamanda, kendilerine duygusal destek sağlayan aktivitelere de daha fazla katılma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Benzer biçimde, sosyal çevrelerinde daha fazla kişi ve grup olan öğrenciler (kişisel kolektif etkinlik düzeyi yüksek olan öğrenciler), diğer öğrencilere göre daha yüksek enformasyonel desteğe sahip olma eğilimindedir.

Çalışmanın bir başka sonucu da, enformasyonel destek düzeyinin kadın öğrencilerde daha fazla olduğudur. Cinsiyet üzerinden bu tür bir ayrışmanın, kadınların, kendilerini güvende hissetmeye daha fazla ihtiyaç duydukları bir toplumda yaşıyor olmalarından ötürü, kendilerini korunaklı hissetmek adına sosyal bağlantılar yoluyla somut ve soyut kaynaklarını artırma durumuna gitmiş olabileceklerinden kaynaklanma ihtimali, başka bir çalışmada incelemeye değerdir.

Öğrencilerin okuyor oldukları sınıfa göre kolektif etkinlik ve enformasyonel destek düzeylerinde ortaya çıkan farklılık, dört yıllık üniversite eğitim sürecinde, üçüncü sınıfın, gerek sosyal bilincin arttığı, gerek eğitim süreci ve boş zaman dengesinin yaratılmasında daha fazla tecrübeye erişildiği bir süreç olarak yorumlanması ile açıklanabilir. Çalışmada ortaya çıkan bu sonuçlar doğrultusunda, birtakım öneriler yapılacaktır.

Geçmiş çalışmalarda, fiziksel aktivitelerde yer almayı sağlayan önemli belirleyicilerden üçünün özsaygı, sosyal destek (Cerin ve Leslie, 2008) ve güvenlik (Korpela vd., 2014) olduğu ortaya konmuştur. Güvenin, öz saygı üzerinde düzenleyici bir etkisi bulunmaktadır. Fiziksel aktivitelere katılan ve yüksek düzey güven sahibi olan bireylerin, sağlık düzeyi de yüksek olmakta; aynı zamanda özgüven, kişinin sosyo-politik çevresini de olumlu olarak etkileyerek, sağlığa dolaylı yoldan etkide bulunmaktadır (Herian vd., 2014).

Sosyal ve kişisel güvenin inşa edilmesinde, kadın ve erkeklerin ortak seçiyor oldukları aktiviteleri yaygınlaştırmanın olumlu olacağı düşünülmektedir. Bu noktada, aktivite alanlarını genişletme ve aktivite organizasyonları ve çeşitlerini artırma yoluyla, farklı ortak ilgilere sahip bireyleri bir araya getirerek, ilginin doğa tabanlı aktivitelere yönlendirilmesi işe yarayacaktır. Aynı zamanda yeşil alanların modifiye edilerek kamuya açılması, okullar- rekreasyon & park ve bahçe yönetimleri ile sağlık kurum ve kuruluşları arasında işbirliğinin geliştirilmesi (Godbey, 2009), rekreatif alanlardaki güvenliğin ve ulaşılabilirliğin sağlanması, her bütçeye uygun alternatiflerin yaratılması, kamu sağlığının yönlendirilmesi açısından önemli olacaktır. Yapılabilecek en önemli önerilerden biri ise kuşkusuz, tüm sosyal dönüşümlerin ekonomik dönüşümlerle bağlantılı olduğu gerçeğinden hareketle, devletin, kamu sağlığına yönelik projelere vereceği öncelik ve desteğe paralel olarak, uzun dönemli bir ekonomik dönüşümün sağlanması adına çalışmalar gerçekleştirmesidir.

Araştırmanın bir sınırlılığı, rekreasyonel aktivitelere katılımı, tekrarlanan frekans ve zaman aralığının hesaplanmamış olmasıdır. Rekreasyonel aktivitelere katılımın, sosyal kapitalin diğer boyutlarıyla ilişkilendirildiği ve tekrarlanan frekans ve zaman aralığının içerildiği farklı çalışmalar gerçekleştirilmesi durumunda, rekreasyon, sosyal

kapital ve kamu sağlığı çalışmaları alanına farklı bir boyut ile katkı sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Bourdieu, P. (2002). The Forms of Capital. In Nicole Woolsey Biggart (Eds.), in *Economic Sociology*, (p.280–291), <http://www.google.com.tr/books> (Year of the original piece:1986).
- Boone, C., Declerck, C. & Kiyonari, T. (2010). Inducing Cooperative Behavior among Prosocials versus Antisocials: The Moderating Role of Incentives and Trust. *Journal of Conflict Resolution*, 54(5), 799-824.
- Bouma, J., Bulte, E. & Soest, D.V. (2008). Trust and Cooperation: Social Capital and Community Resource Management. *Journal of Environmental Economics and Management*, 56, 55– 166.
- Campbell, C. (2000). Social Capital and Health: Contextualizing Health Promotion within Local Community Networks. In S. Baron, J. Field, & T. Schuller (Eds.), in *Social Capital: Critical Perspectives*, (p.182–196), London: Oxford University.
- Cerin, E., Leslie, E. (2008). How Socio-economic Status Contributes to Participation in Leisure-time Physical Activity. *Social Science & Medicine*, 66, 2596-2609.
- Chen, X., Stanton, B., Gong, J., Fang, X. & Li, X. (2009). Personal Social Capital Scale: an Instrument for Health and Behavioral Research. *Health Education Research*, 24(2), 306–317.
- Cohen, D., & Prusak, L. (2001). *In Good Company. How Social Capital Makes Organizations Work*. Boston: Harvard Business School.
- Coleman, J.S. (1987). Norms as Social Capital. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), in *Foundations of Social Capital*, (p.136-159). USA: An Elgar Reference Collection.
- Coleman, J.S. (1988). Social Capital in the Creation of Human Capital. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.159-185). USA: An Elgar Reference Collection.
- Dasgupta, P. (2002). Social Capital and Economic Performance: Analytics. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.309-343). USA: An Elgar Reference Collection.
- Edmondson, R. (2003). Social Capital: a Strategy for Enhancing Health?. *Social Science & Medicine*, 57, 1723–1733.

- Fukuyama, F. (1995). Social Capital and Global Economy. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.401-416). USA: An Elgar Reference Collection.
- Fukuyama, F. (2000). Social Capital and Civil Society. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.291-309). USA: An Elgar Reference Collection.
- Giles-Corti, B., Donovan, R.,J. (2002). The Relative Influence of Individual, Social and Physical Environment Determinants of Physical Activity. *Social Science & Medicine*, 54, 1793–1812.
- Glanville, J.L., Bienenstock, E.J. (2009). A Typology for Understanding the Connections Among Different Forms of Social Capital. *American Behavioral Scientist*, 52(13), 1507-1530.
- Godbey, G. (2009). Outdoor Recreation, Health, and Wellness: Understanding and Enhancing the Relationship. Outdoor Resources Review Group Resources for the Future Background Study. 1-29.
- Harpham, T., Grant, E., Thomas, E. (2002). Measuring Social Capital within Health Surveys: Key Issues. *Health Policy and Planning*, 17(1), 106-111.
- Herian, M.N., Tay, L., Hamm, J.A. & Diener, E. (2014). Social Capital, Ideology and Health in the United States. *Social Science & Medicine*, 105, 30-37.
- Illich, I. (2011). *Sağlığın Gasplı*. (S. Sertatiboğlu, Trans.). Ayrıntı, İstanbul.
- Jones, H.L., Moore, S. (2002). Network Social Capital, Social Participation and Physical Inactivity in an Urban Adult Population. *Social Science & Medicine*, 54, 1793–1812.
- Kalaycı, S. (2010). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil.
- Kişi Başına Düşen Yeşil Alan Miktarı, Ankara Büyükşehir Belediyesi
E.T.: 23.02.2014,
<http://www.ankara.bel.tr/index.php?cID=4245>.
- Korpela, K., Borodulin, K., Neuvonen, M., Paronen, O. & Tyrväinen, L. (2014). Analyzing the Mediators between Nature-based Outdoor Recreation and Emotional Well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 37, 1-7.
- Knack, S., Keefer, P. (1997). Does Social Capital Have a Economic Payoff? A Cross Country Investigation. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.441-489). USA: An Elgar Reference Collection.
- Leeves, G.D., Herbert, R. (2014). Gender Differences in Social Capital Investment: Theory and Evidence. *Economic Modelling*, 37, 377–385.
- Leung, L., Lee, P.S.N. (2005). Multiple Determinants of Life Quality: the Roles of Internet Activities, Use of New Media, Social Support and Leisure Activities. *Telematics and Informatics*, 22,161–180.
- Lindström M., Hanson, B.S. & Östergren, P.O. (2001). Socioeconomic Differences in Leisure-time Physical Activity: the Role of Social Participation and Social Capital in Shaping Health Related Behaviour. *Social Science and Medicine*, 52, 441-451.
- Lindström, M. (2005). Social Capital, the Miniaturization of Community and High Alcohol Consumption: a Population-based Study. *Alcohol & Alcoholism*, 40(6), 556–562.
- Lindström, M. (2011). Social Capital, Desire to Increase Physical Activity and Leisuretime Physical Activity: A Population-based Study. *Public Health*, 125, 442-447.
- McNeill, L.H., Kreuter, M.W. & Subramanian, S.V. (2006). Social Environment and Physical Activity: A Review of Concepts and Evidence. *Social Science & Medicine*, 6, 1011–1022.
- Murayama, H., Nishi, M., Matsuo, E., Nofuji, Y., Shimizu, Y., Taniguchi, Y., Fujivara, Y. & Shinkai, S. (2013). Do Bonding and Bridging Social Capital Affect Self-rated Health, Depressive Mood and Cognitive Decline in Older Japanese? A Prospective Cohort Study, *Social Science & Medicine*, 98, 247-252
- Pochebut, L. G., Mararitsa, L.V. (2013). Individual Strategies of Managing Social Capital: a New Look at the Psychology of Interpersonal Relationships. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 86, 557 – 562.
- Putnam, R.D. (1993) The Prosperous Community: Social Capital and Public Life. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.529-537). USA: An Elgar Reference Collection.
- Putnam, R.D. (1995) Tuning In, Tuning Out: The Strange Disappearance of Social Capital in America. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.537-557). USA: An Elgar Reference Collection.
- Sayılarla Fiziksel Aktivite, TC Sağlık BakanlığıTürkiye Kamu Sağlığı KurumuObezite, Diyabetve Metabolik Hastalıklar Daire Başkanlığı. E.T.: 20.02.2014, <http://www.beslenme.gov.tr/index.php?lang=tr&page=365>.

- Scheufele, D.A., Shah, D.V. (2000). Personality Strength and Social Capital: The Role of Dispositional and Informational Variables in the Production of Civic Participation. *Communication Research*, 27(2), 107-131.
- Silva, M.J.D., McKenzie, K., Harpham, T. & Huttly, S.R.A. (2005). Social Capital and Mental Illness: a Systematic Review. *J Epidemiol Community Health*, 59, 619–627.
- Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Aktif Yaşam Programı (2014-2017) TC Sağlık Bakanlığı Türkiye Kamu Sağlığı Kurumu. Sağlık Bakanlığı Yayını No:773 Ankara 2013.
- Verhaeghe, P.P., Pattyn, E., Bracke, P., Verhaeghe, M. & De Putte, B.V. (2012). The Association between Network Social Capital and Self-rated Health: Pouring Old Wine in New Bottles? *Health & Place*, 18, 358–365.
- Woolcock, M. (1998) Social Capital and Economic Development: Toward a Theoretical Synthesis and Policy Framework In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.343-401). USA: An Elgar Reference Collection.
- Woolcock, M., Narayan, D. (2000). Social Capital: Implications for Development Theory, Research and Policy. In Elinor Ostrom, K. Ahn (Eds.), *Foundations of Social Capital*, (p.416-441). USA: An Elgar Reference Collection.